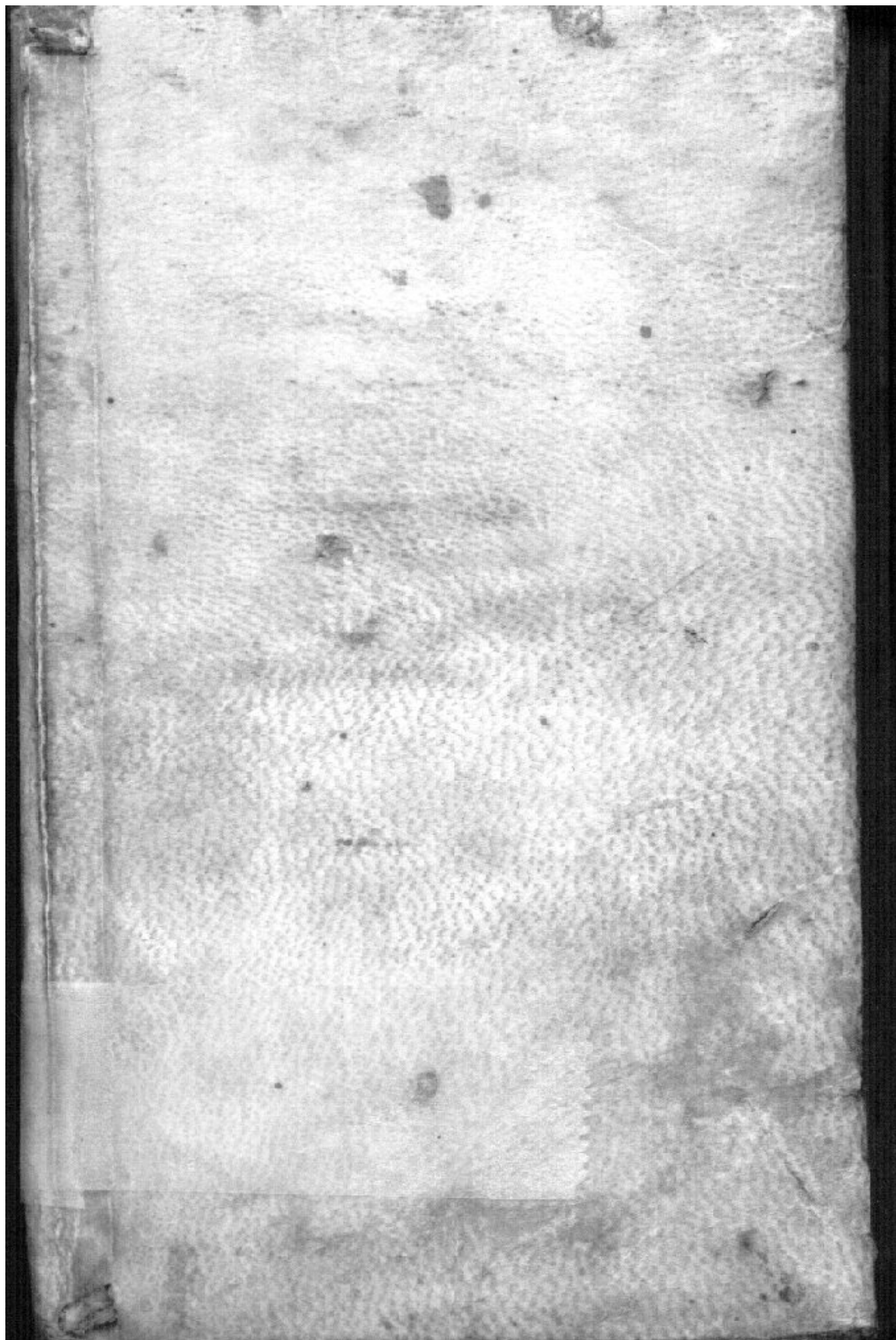

ATN
5835

Joseph Maria à Lavala
Heraus hujus libri
hunc diem legenti pre-
catux, felicissimum.

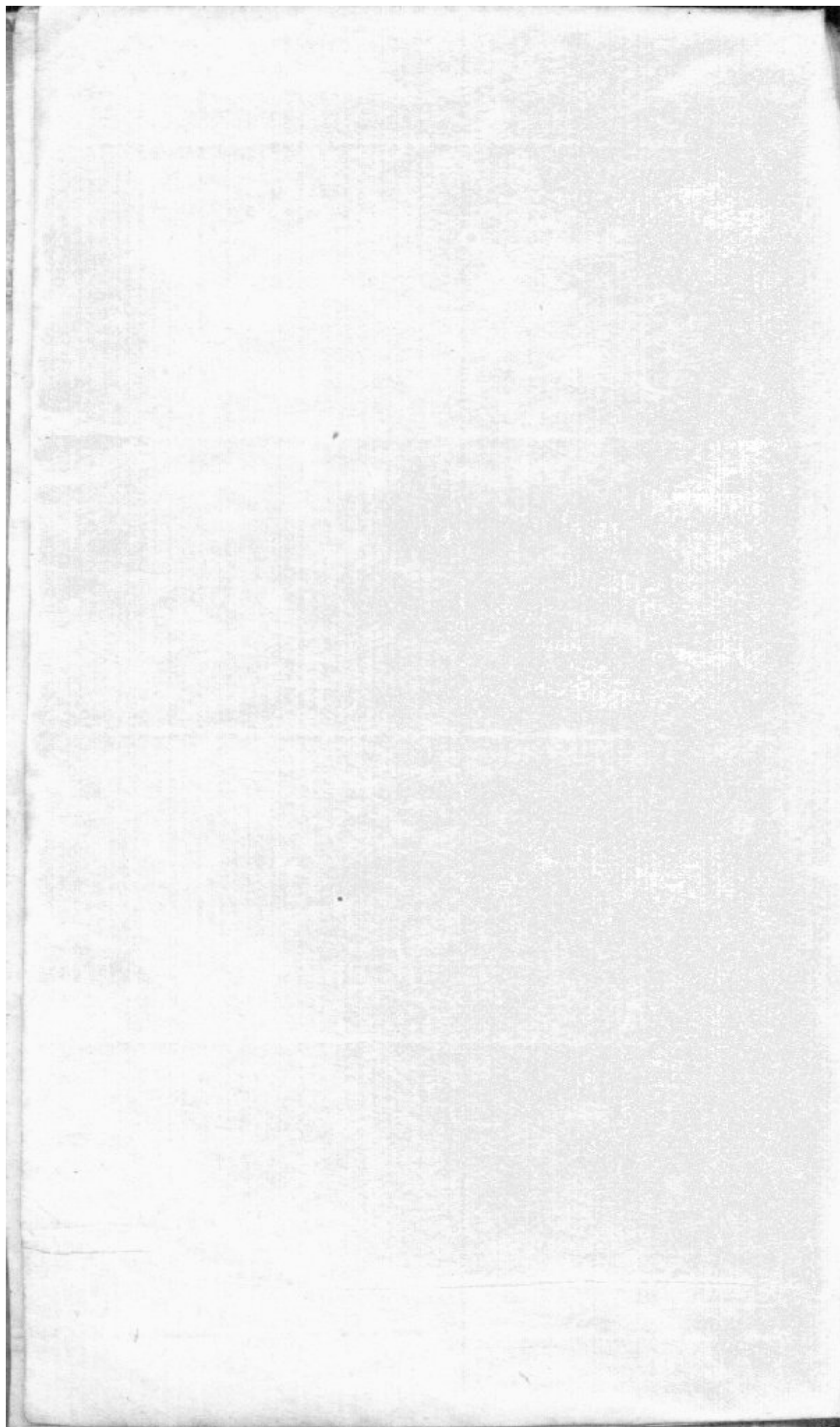
In nobilissima Urbe Tom-
pelonis pridie Calendis Februa-
ri, anni bissextilis MDCCCXII.

B

50.000

Paleo - 371.804

* Paleo describe como ejemplar
único uno existente en la
biblioteca de los jesuitas de
Pamplona

COLLOQUIA
IOANNIS LUDOVICI
VIVES.

M-75067
F-79009

AN
5835

NOV 1944
RECEIVED
NAVY

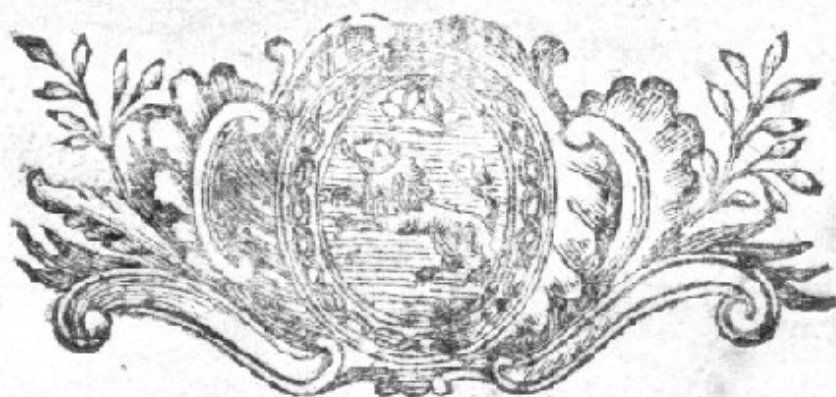
PERDOCTA
IOANNIS LUDOVICI
VIVES

COLLOQUIA, QUIBUS,
extra plura ad iuventutem illustran-
dam, loquendi latinè reperiens
facilitatem.

PRODEUNT NUNC DENUO
locupletiora vocum obscurium Hispanico
indice, notisque illustrata, curante
D. M. A. Domech.

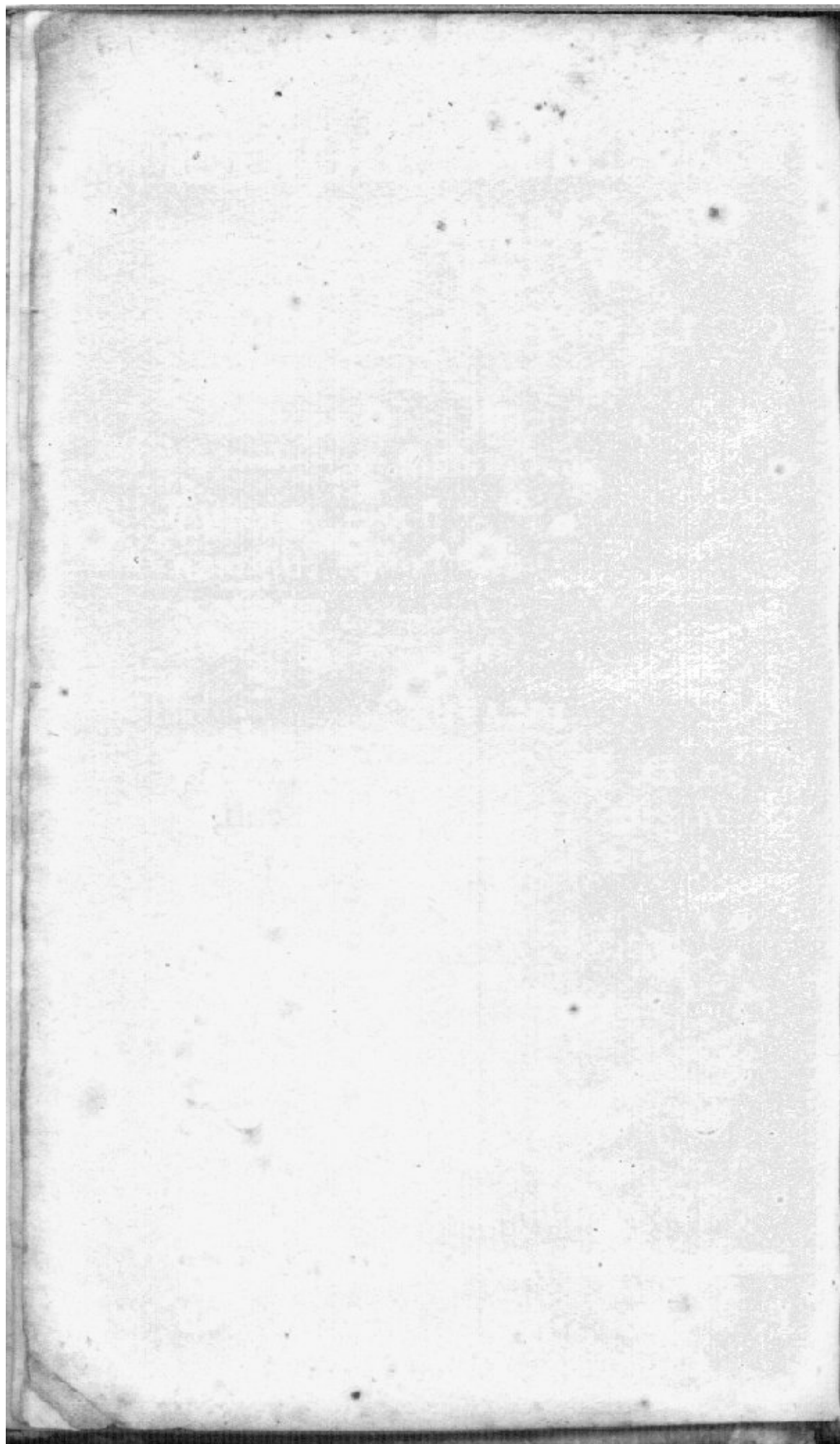
DICATUR

Illmo. D. D. GASPARI MIRANDA,
& Argañiz Episcopo Pampilonensi,
Regioque Consiliario, &c.

SUPERIORUM PERMISSU.

Pompelone : Apud HÆREDES de
Martinez, Anno 1761.

ILLUSTR. ISSIMO.

D. D. G A S P A R I D E
Miranda , & Argai
Episcopo Pampilo-
nensi, Regioque Con-
filiario , &c,

Iranda mirabar,

ILLUSTRISIME

PRINCEPS , *dum typis*
Colloquia hæc manda-

A 3

re

re conabar, illaque dicare; statimque, licet miratus, Miranda processit obviam, quia omnia in Te miranda; nomen namque Tuum res miranda, quia Regis: primum cognomen magis miranda, natura enim sua Miranda: ultimum verò maximè miranda, quia ad illud dicendum, totum alphabetum claudere fuit opus. In Te, ILLUSTRIS-

SIME

SIME PRINCEPS , *positi-*
ve , *comparative* , &
superlative . vidimus
Miranda , aspeximus-
que alphabetum ves-
tram ad serpem ape-
riendam litteris ex-
haustum , cum ad ma-
iora ostendenda sem-
per abundasset. Quæ
ergo maxima extra Mi-
randa ? Dicant opera
Tua , mea enim defunt
verba solem Te ab or-
tu consideranti ; viis
Tuis luminare maius

conspicienti ; Te denique Patrem lucis ad occasum notanti. Quae dies stemate Tuo clarior ? Quis Paladis, Minervaeque curriculo maiora Te emisit radia ? Oratoria enim non cessisti compatriota Tuo, olim Romanae eloquentiae Principi: experientia magistra hoc asserere queo; cum enim aliquando (vestra dignatione) me illa tentare voluisses, clariorem

mo-

modum ; superiorem
que facundam non au-
disse fateor. Quis plus
Te Iurisprudentia lu-
xit ? Testimonium per-
hibeat scientiarum Ma-
ter Salmatina Civitas,
dum Cœlesti toga sig-
natum in maiori (vul-
gò de Cuenca) Te Ma-
gistrum mirabatur. To-
letum testis , dum , pa-
rato certamine Docto-
ratus in sua perillus-
tri Ecclesia Hispania-
rum Primate , inter

As sa-

sapientissimos sapien-
tiores Te fassa, stu-
pefacta est; & merito,
etenim venisti, vidisti,
& vicisti. His revera
aliisque commotus Rex
noster magnus Philip-
pus V. (cuius anima
vitam possideat eter-
nam.) Te Episcopum
Pampilonensem crea-
vit, quo illustrissimo
munere ita micas, ut
radia charitatis Tuæ
omnes pauperes illumi-
nent; fulgura iustitiæ
etiam.

etiam valdè cæcos vi-
dere faciant ; tantis
denique miris sigillum
parat magna tuarum
altitudo virtutum :
ab ortu ergo usque ad
occasum luces. Exi-
mias magnorum viro-
rum tabulas in eterno
Memoriæ Templo ad-
pensas avidis oculis,
ILLUSTRISIME PRIN-
CEPS , expecta , quam
in rem , qui Tibi li-
bentissimè inservit , &
inserviet votis nequa-
quam

quam parco, utpote,
Et omnibus Tuis feli-
cem eventum impetres
à Deo optimo maximo,
qui Tuas curas benignus
secundet. Dabam
Pompelone Kalendis
Februarii anno 1761.

V. O. P. Humillimus C.

Michael Antonius
Domech.

D.

D. M. A. DOMECH

LECTORI.

A Mice , totius eruditionis thesaurum si optas , Latinæ operam nava linguæ ; ingenia enim præstantia disciplinas omnes Latino sermone conscripserunt , ad quas quis perveniet , nisi per illius linguæ cognitionem ?

Pro huius facili captu usum loquendi in scholis iudicavi ; sed habitaculum hunc quis ascendet sine scalis ? & quæ hæc , nisi *Colloquia Vives* ? Pueri ne scientias sapiunt , artes norunt ? nectiquam : ergo nomina , & verba rerum pueris obiarum , ut prima in sensu , ipsis esse debent priora in intellectu : ideoque studiosus Præceptor Librum hunc , tanquam *Vademecum* , pueris commendare debent. *Credis hoc ?* *Utrique Domine ego credidi* , cum præsumptuosos , variis titulis decoratos , minime colloquia formare pos-

posse notarim; mortuos practicè vidi,
quos vivos speculativè non novi. Tu
videris. Vale. Dabam Pompelone Ka-
lendis Februarii anni 1761.

SURRECTIO MATUTINA.

Beatrix puella , Emanuel , Eusebius.

Iesus Christus exsuscitet vos
à somno vitiorum. Heus
Pueri, essilne hodie evi-
gilaturi? *Euseb.* Nescio quid
incidit mihi in oculos, ita
videor eos habere plenos arenæ. *Bea.*
Hæc est tua prima cantio matutina,
& bene vetus: aperiam fenestras haf-
ce ambas, ligneam, & vitream, ut
feriat clarum mane vestros amborum
oculos. Surgite, surgite. *Euseb.* Tam
multo mane? *Beat.* Propior est me-
ridies, quam aurora. Vis tu, *Emā-*
nuel, recentem subuculam? *i Ema.*
Ni.

Nihil nunc est necesse, hæc est satis munda, cras sumam alteram. Cedo mihi thoracem. *Bea.* Quem? simplum, an diploidem? 2. *Eman.* Quem voles: mea nihil refert. Porrige huc simplum, ut, si sim hodie lusurus pila, minus graver. *Beat.* Hic est semper tuus mos. Prius de lusu cogitas, quam de schola. *Ema.* Quid tu dicis, inepta? & schola ipsa vocatur ludus. *Beat.* Ego non intelligo vestras grammaticationes, & sophismata. *Ema.* Da ligulas 3 adstrictorias coriaceas. *Bea.* Fractæ sunt: accipe sericeas, & sic iussit tuus pædagogus. Quid iam? Vin, femoralia, & tibi-alia, quoniam est æstus? *Eman.* Minime verò, dato feminicruralia; 4. quæso constringe me. *Beat.* Quid tu habes brachia fœnea, aut butyracea? *Eman.* Non, sed filo tenui confuta, hui, qualia dedisti mihi adstrigmenta exarmata, 5 & lacera. *Beat.* Memineris te heri alea perdidisse integra. *Eman.* Qui scis? *Beat.* Ego per rimulam ostii observabam te cum Guzmanulo ludentem. *Em.* Amabo ne id pædagogus resciat. *Be.* Immo ego narrabo quum primum

Matutina.

3

num appellaris me deformem, ut so-
les. *Em.* Quid si rapacem? *Be.* Quid-
vis modo non deformem. *Em.* Cedo
calceos. *Be.* Utros? longo obstragulo,
6 an brevi? *Em.* Tectos propter lu-
tum. *Be.* Propter lutum aridum, quod
alio nomine vocatur pulvis. Sed be-
ne facis. Nam in apertis cingulum
est fractum, & fibula amissa. *Em.*
Indue rogo. *Be.* Tu ipse facito. *Em.*
Non possum me flectere. *Be.* Tu
quidem facile te curvares, desidia
verò tua difficile, an deglutisti ensem,
ut circulator ille nudiusquartus? Adeo
ne es iam delicatus? Quid facies gran-
dior? *Em.* Adstringe nodo laxo gemino,
quod est elegantius. *Be.* Nil minus, sol-
veretur nodus illico, & decideret tibi
calceus è pedibus: præstat vel gemi-
no adstricto, vel adstricto, & laxo.
Sume tunicam manicatam, & cin-
gulum textile. *Em.* Minime id qui-
dem, sed coriaceum venatorium. *Be.*
Mater vetat, vis tu omnia arbitra-
tu tuo facere? & tu heri fregisti aci-
culam 7 fibulæ. *Em.* Non poteram
alioqui exfibulare. Da ergo illud pu-
niceum ex lino. *Be.* Cape, cinge te
cin-

cinctu Galico 8: pecte caput prius
radiis rarioribus, tum densioribus:
apta pileum vertici, ne in occipi-
cium reiicias more tuo, aut in fron-
tem, & oculos. *Em.* Prodeamus iam
tandem. *Be.* Quid? illotis manibus,
& facie? *Em.* Ista tua tam molesta
curiositate taurum iam enecasses, ne-
dum hominem, videris mihi non
puerum vestire, sed sponsam. *Be.*
Eusebi, affert pollubrum 9 cum ur-
ceolo 10: funde altius: stilla potius
ex epistomio 11, quam profundas,
elue sordes istas ex nodis digitorum:
ablue os, & gargariza: frica bene
cilia, & palpebras: tum glandulas
sub auriculis duritèr, cape linteum,
exterge te. Deum immortalem, de
omnibus es sigillatim admonendus,
nihil ne ipse tua sponte faceres? *Em.*
Vah, nimium es importuna, & odio-
sa. *Be.* Et tu nimium scitus puer,
ac formosulus: deosculare me, flec-
te iam genua, & ante hanc Salva-
toris nostri imaginem recita preca-
tionem dominicam, & preces alias,
ut habes de more, antequam pe-
des ponas extra cubiculum. Vide, mi

Ema-

Surrectio

3

Emanuel, uti de re nulla alia cogites, dum oras. Mane paulisper, appende sudariolum hoc de zona, ad nares emungendas, & purgandas. *Em.* Sum ne satis ad arbitrium tuum compositus? *Be.* *Es.* *Em.* Ad meum minime, quoniam iam tandem ad tuum, ausim facere sponfionem 12, me horam unam vestiendo consumpsisse. *Be.* Quid si vel duas? Quo eras aliqui iturus? Quid acturus? Fossurus credo, aut araturus. *Em.* Quasi desit, quod agam. *Be.* O magnum virum, vehementer in nihil agendo occupatum. *Em.* Non hinc abis, cavilatrix? Aut ego te abigam hoc calceo, aut calanticam 13 tibi detrahā de capite.

1 Subucula, est virilis camisia. 2 Diplois, de quavis re duplicata dicitur. 3 Ligula adstrictoria, quibus vestimenta stringuntur. 4 Femini cruralia, novum pro caligis. 5 Exarmata, sine ferris. 6 Obstragulum, est corium calcei superius. 7 Aciculam fibule, id quo corrigia affigitur. 8 Cinctu Galico, quomodo solent Galli se

6 *Surrectio*
se cingere. 9 Pollubrum, id est vas,
ex quo aqua funditur. 10 Urceolus,
patina in quam funditur. 11 Epis-
tomium, est nasus gutti. 12 Facere
sponsionem, deponere, certare pretio.
13 Calantica, indumentum est capi-
s muliebre.

PRIMA SALUTATIO.

Puer, Mater, Pater.

SAlvus sis, mi pater, salve mea
matercula: precor vobis felicem
hunc diem, germanuli: propitium
vobis opto Christum sororculæ. *Pa.*
Mi fili, sospitet te Deus, evehat
ad ingentes virtutes. *Mat.* Servet te
Christus, mea lux, quid agis mea
dulcedo? qui vales? Quomodo noc-
te hac quievisti? *Puer.* Recte valeo,
& placide dormivi. *Mat.* Christo
gratia: proprium hoc velit tibi esse.
Pu. Ad mediam tamen noctem ex-
citatus sum è dolore capitis. *Mat.* Me
perditam, & miserrimam, quid nar-
ras? qua parte capitis? *Pu.* Ad brech-
ma. *Ma.* Quamdiu? *Pu.* Vix octa-

va parte horæ : postea redormi, nec
fensi amplius. *Mat.* Respiravi, nam
exanimaras me. *Pu.* Bene sit tibi,
Isabellula, para michi ientaculum.
Ruscio, *Ruscio*, huc, huc, canicu-
le festivissime : en ut cauda adulatur,
ut se in posteriores pedes erigit, quo-
modo habes? Quomodo vales? Heus
tu, adfert panis bucceam unam, aut
alteram, quam ei demus : videbis
lusus scitissimos. Non esuris? Nihil
ne edisti hodie? Profecto plus est in
cane isto intelligentiæ, quam in illo
mulione crasso. *Pa.* Tulliole mi, lu-
bet mihi tecum paulisper confabula-
ri. *Pa.* Quid, mi pater? Nam nihil
mihi accidere potest suavius, quam
te audire. *Pa.* Hic tuus *Ruscio* est
bellua, an homo? *Pu.* Bellua, ut
credo. *Pa.* Quid tu habes, cur sis
homo, non ille? tu edis, bibis,
dormis, ambulas, cursitas, lusitas:
hæc ille omnia. *Pu.* Atqui ego sum
homo. *Pa.* Quomodo id cognoscis?
quid tu nunc habes plus, quam ca-
nis? sed hoc interest, quod ille non
potest homo fieri : tu potes : si vis. *Pu.*
Obsecro, mi pater, effice id primo
quq

quoquo tempore. *Pa.* Fiet, si eas,
 quo eunt belluæ, & redeunt homi-
 nes. *Pu.* Ibo pater, multo libentif-
 sime, sed ubi id est? *Pa.* In ludo
 litterario. *Pu.* Nulla est in me ad rem
 tantam mora. *Pa.* Nec in me. *Isa-*
bellula, audin? Dà huic ientacu-
 lum in cistella. *Isab.* Ecquidnam? *Pa.*
 Frustum panis butyro illitum, vel fi-
 cos aridas, aut uvas passas pro ob-
 sonio, sed insolatas 2 : nam alteræ
 illæ viscosæ inficiunt puerorum digi-
 tos, & vestes, nisi malit cerasa ali-
 quot, vel pruna aurea, & oblonga,
 inferre brachiolum cistulæ, ne scidat.

1 *Brechma, est pars anterior capitis.* 2
Ad Solem exicatas.

DEDUCTIO AD LUDUM.

Pater, Prætextatus, Philoponus ludi-
magister.

Signa te sacro signo Crucis. Duc
 nos, Jesu-Christe sapientissime,
 clementes, potentissime, imbecilles.
 Quæ-

Euntes ad ludum.

Quæso, mi propinque, tu, quies
versatus in studiis litterarum, è quis
est in hoc gymnasio optimus insti-
tutor puerorum? *Pr.* Doctissimus
quidem Varro, sed diligentissimus,
& vir probissimus Philoponus, nec
eruditionis aspernandæ. Habet Varro
scholam frequentissimam, & domi
numerosum gregem contubernaliū:
Philoponus non videtur delectari tur-
ba, paucioribus est contentus. *Pat.*
Hunc malo. Ellum in porticu gym-
nasii inambulantem. Fili, hoc est
formatorium, & quasi officina ho-
minum, & hic artifex formandi. Ad-
sit tibi Christus magister. Aperi ca-
put, puer, & flecte poplitem dex-
trum sicuti es edoctus: sta iam rectus.
Phi. Prosperus sit nobis omnibus tuus
adventus: ecquid rei est? *Pa.* Hunc
filiolum meum ad te adduco, ut ex
bellua hominem facias. *Phi.* Dabo in
eam rem operam sedulam: fiet; re-
vertetur ex pecude homo, ex ne-
quam fugi, & bonus: id vero ne
dubitaveris. *Pa.* Quanti doces? *Phi.*
Si puer bene proficiat, vili: sin pa-
rum, caro. *Pa.* Acute hoc dicis, &
fa-

sapienter, ut omnia. Partiamur inter nos igitur hanc curam, tu ut sedulo instituas, ego ut benigne compensem tuam operam.

EUNTES AD LUDUM

Litterarium.

Cirratus, Prætextatus, Titivillitium, Terefula, Verula, & Oluscularia.

Videtur tibi tempus eundi ad ludum? *Pr.* Plane tempus est, ut eamus. *Cir.* Non satis teneo viam. Credo esse in illo vico proximo. *Pr.* Quoties illuc itasti? *Cir.* Ter, aut quater. *Pr.* Quando cæpisti eo itare? *Cir.* Nudius tertius, ut puto, aut quartus. *Pr.* Quid igitur, an non id satis est ad noscendam viam? *Cir.* Non, etiamsi eam centies. *Pr.* Ego vero, vel si semel, nunquam deinceps aberrarem. Sed tu vadis invitus, & ambulas lusitans, nec viam aspicias, nec domos, nec ulla signa, quæ te postea admoneant, qua sit flexendum, quæ via tenenda. Ego hæc om-

omnia observo diligentèr, quia lubens eo. *Cir.* Puer hic habitat in proximo scholæ. Heus tu, Titivillitium, qua itur ad ædes tuas? *Tit.* Quid vis? Venis à matre tua? *Ma-*
ter mea non est domi, ac ne soror quidem: ambæ sunt profectæ ad D. Annæ. *Cir.* Quid illic agitur? *Tit.* Heri fuerunt encænia: hodie invitavit eas mulier quædam casearia, ad edendum lac coagulatum. *Cir.* Et tu cur non es unà profectus? *Tit.* Relictus sum hic, ut servem domi: frater meus puerulus abductus est ab eis illuc, sed pollicitæ sunt mihi, se de reliquiis allaturas partes in quasi-llo. *Cir.* Quin tu igitur manes domi? *Tit.* Continuo revertar, nunc prodeco lusum talis, cum filio huius cerdonis: vultis & vos venire? *Cir.* Eamus, fodes. *Pr.* Minime vero id quidem. *Cir.* Quidni? *Pr.* Ne vapulemus. *Cir.* Vah, non memineram. *Tit.* Non vapulabitis. *Cir.* Qui scis? *Tit.* Quia magister vester perdidit heri ferulam. *Cir.* Hem, quomodo nosti? *Tit.* Hodie de domo nostra audiebamus eius vociferationem, quæ-

rentis ferulam *Cir.* Amabo, ludamus parumper. *Pr.* Tu ludito, si vis: ego ibo solus. *Cir.* Ne me apud præceptorem quæso deferas: dic me detineri domi à patre. *Pr.* Vis mentiri me? *Cir.* Quidni, propter sodalem? *Pr.* Quia in templo audiui concionatorem, affirmantem, mendaces esse filios diaboli, veraces Dei. *Cir.* Diaboli vero? *Apage.* *Per signum sanctæ Crucis, ab inimicis nostris libera nos, Deus noster.* *Pr.* Non potes liberari, si ludas, cum est discendum. *Cir.* Eamus, tu valet. *Tit.* Hui, pueri isti non audent paulisper ludere, alioqui cædendi. *Pr.* Ille est puer perditus, & evadet scelerosus vir. Sed, quomodo elapsus est? nobis nec rogavimus, qua esset via ad ludum: revocemus. *Cir.* Abeat in malam rem: nolo sit mihi rursum incitamento ad lusum, percunctabimur ab hac vetula. *Mater,* nosti ne, qua itur ad scholam Philoponi. *Vetul.* Iuxta eam scholam habitavi ego sex annis: è regione peperit filium natu maximum, & filias duas, transite plateam hanc Villæ-rasæ, inde est angiportus, tum
pla-

platea Domini Veterani : hinc flectite ad dexteram, tum ad sinistram, ibi percuntamini, non procul abest schola. *Cir.* Vah, non poterimus omnia retinere. *Vet.* Terefula, deduc istos ad ludum Philoponi : nam mater huius est, quæ dabat nobis linum pectendum, & nendum. *Ter.* Quid malum Philoponi ? Quid hominis est hic Philoponus ? quasi ego norim : loquerisne de illo, qui refuit calceos iuxta cauponam viridem ? an de præcone in Vico gygantis, qui alit equos meritorios ? *Vet.* Sat scio, nunquam tu nosti ea, quæ sunt opus, sed ea, quæ ad rem nihil faciunt, inertissima. Philoponus est ludimagister ille senex, procerus, lusciosus, è conspectu ædium, quas olim habitabimus. *Ter.* Ah, iam vredit in memoriam. *Vet.* In reditu emetransi per macellum, & ^{eme}acetarium, & raphanum, & cerasa : cape fiscellam. *Cir.* Duc nos etiam per forum olitorium. *Ter.* Hac ibitis brevius. *Cir.* Nolumus istac ire. *Ter.* Qui sic ? *Cir.* Quia momordit me illic canis ex domo pistoris, quin, & volumus

te commitari ad forum. *Ter.* Rever-
tens, faciam iter per macellum:
nam procul adhuc absumus: &
eam, quæ sum iussa, postquam
reliquo vos in ludo. *Cir.* Nos cu-
pimus videre quanti emas cerasa. *Ter.*
Nummis senis emimus in libras sin-
gulas; sed quid ad te? *Cir.* Quia so-
ror iussit me hodie mane sciscitari,
& est illic vetula quædam oluscula-
ria; de qua si emeris, scio eam, &
vendituram minoris, quam alias, &
daturam nobis, vel cerasa aliqua,
vel tyrsum lactuæ, nam filia ejus
ministravit aliquando matri, & so-
rori meæ. *Ter.* Ne dispendium hoc
viæ constet vobis flagris aliquot. *Cir.*
Minime vero: nam satis veniemus
tempori. *Ter.* Eamus: tantulum deam-
bulavero, quæ misera consumor se-
dendo domi totos dies. *Præ.* Quid
facis? an tantum sedes otiosa? *Ter.*
Otiosa verò? minime certe id qui-
dem: neo, conglebo, glomero, te-
xo: putas vetulam nostram passuram,
ut otier? festos dies execratur, in
quibus est cessandum. *Præ.* Festi dies,
num non sunt sacri? quomodo er-

go execratur illa rem sacram? vult
ne ipsa execrari, quod est sacrum
constitutum? *Ter.* Censetis, me didicisse
geometriam, ut hæc vobis possim
edifferere? *Cir.* Quid rei est geo-
metria? *Ter.* Ego nescio: nos habe-
bamus vicinam, quæ vocabatur Geo-
metria: hæc semper, vel erat ipsa
in templo cum presbyteris, vel pres-
byteri domi eius cum illa: itaque
erat, ut ferebant, sapientissima. Sed
ventum est in forum olitorium: ubi
est tandem vestra vetula? *Cir.* Id ego
circumspiciebam. Sed eme ab hac ea
lege, ut aliquid det nobis corollarii.
Heus amita: puella hæc emet de te
cerasa, si aliquot nobis donaveris.
Olus. Nihil mihi donatur, omnia
venduntur. *Cir.* Nec fordes istæ do-
nantur tibi, quas habes in manibus,
& collo? *Olus.* Nisi procul hinc abis,
impudenticulæ, has fordes sentient
genæ tuæ. *Cir.* Quomodo sentient
meæ genæ, cum tu habeas in tuis
manibus? *Olus.* Redde cerasa, fu-
runcule. *Cir.* Sumo exemplum, nam
volo emere. *Olus.* Eme igitur. *Cir.*
Si placuerint quanti? *Olus.* Numme

libram. *Cir.* Ah, acerba sunt, ut
 anus venefica vendis hic populo ce-
 rafa strangulatoria. *Ter.* Abeamus
 hinc ad ludum, nam vos argutis
 vestris intricaretis me, & detinere-
 tis diu. Iam, ut puto, mea vetula
 furit domi, ob moram meam. Hoc
 est ostium, pulsate.

LECTIO.

*Præceptor, Lusius, Æschines pueri,
 Cotta.*

PRÆC. Cape tabellam abecedariam
 manu sinistra, & radium hunc,
 quo indices singula elementa: ita rec-
 tus, pileum pone sub axilla, audi
 attentissime, quemadmodum ego has
 litteras nominabo: spectata diligentèr,
 quo gestu oris. Vide, ut eodem pror-
 sum modo reddas, cum reposcam.
 Sis mecum. Iam audisti. Sequere
 nunc me sigillatim præeuntem. Te-
 nes probe? *Lus.* Videor mihi sic fa-
 tis. *Præ.* Unaquæque istarum voca-
 tur littera, ex his quinque sunt vo-

cales ; A, E, I, O, U, quæ sunt
sunt in vocabulo Hispano *Oveja*, quæ
est ovis : memineris huius verbi.
Hæc cum una qualibet, vel pluri-
bus aliarum syllabarum efficit, sine vo-
cali non fit syllaba, & vocalis ipsa
non raro est syllaba. Itaque aliæ om-
nes consonantes nominantur ; quia
per se nihil sonant, nisi adhibita vo-
cali : habent enim sonum quemdam
imperfectum, & inane, b, c, d,
g, quæ sine e parum sonant. Iam
ex syllabis fiunt voces, seu verba:
ex his sermo, quo belluæ omnes ca-
rent, nec tu à bellua differres, ni
probe sermonem discas. Evigila, &
nava sedulam operam. Ito, sede cum
tuis condiscipulis, & edisce quæ
præscripsi. *Lus.* Non ludimus hodie?
Aesc. Non, nam dies est operarius i.
Eho, tu venisse te huc arbitraris lu-
sum ? Non est hic ludendi locus,
sed studendi. *Lus.* Cur ergo ludus no-
minatur ? *Aesc.* Nominatur quidem
ludus, sed litterarius : quia litteris
est hic ludendum, alibi pila, trocho-
talis, & Græce audivi appellari *seho-*
lam, quasi otium : quod verum sit

otium, & animi quies ætatem in studiis agere. Sed ediscamus, quæ iniunxit institutor, summisso murmure, ne ab aliis simus impedimento. *Luf.* Avunculus meus, qui aliquando dedit operam litteris Bononiæ, docuit me melius memoriæ infigi, quæ velis, si altius pronuncies, idque confirmari auctoritate, nescio cuius Plinii. *Aesc.* Si quis ita velit ediscere suas formulas, in hortos secedat, aut in cœmeterium templi: ibi ^e clamet, licet quoad excitet mortuos. *Cot.* Pueri, hocine est ediscere? garrire, iurgari: agite, convenite ad præceptorem omnes iussu eius.

1 Operarius, quo est operandum. Cato.

R E D I T U S D O M U M.

& lusus pueriles.

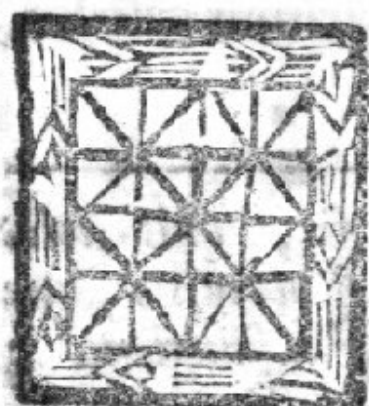
*Tulliolus, Corneliola, Scipio, Lentulus,
Puella, Puer.*

Cor. Prospere redieris, Tuliolo:
libet paulisper lufitare? *Tul.* Non-
dum

dum statim. *Cor.* Quid habes negotii? *Tul.* Recolere, quæ magister, ut memoriæ commendarem, mandavit. *Cor.* Quæ tandem? *Tul.* Aspice. *Cor.* Hui, quæ notæ sunt istæ? credo esse formicas depictas: mea mater, quot formicas, & culices affert Tulliolus, pictos in tabella? *Tul.* Tace, insana, sunt litteræ. *Cor.* Qui vocatur hæc prima? *Tul. A. Cor.* Cur prima est magis A, quam hæc altera? *Mat.* Cur tu es magis Corneliola, quam Tulliolus? *Cor.* Quia sic vocor. *Mat.* Et ille litteræ ad eundem modum. Sed ito iam lufum, mi fili. *Tu.* Hic pono tabellam meam, & radium, si quis attigerit, vapulabit à matre: non ne, mea matercula? *Mat.* Etiam, mi fili. *Tul.* Scipio, Lentule, adeste lururi. *Sci.* Quam lufionem? *Tul.* Nucibus ludemus ad coniectum scrobiculi. *Len.* Non habeo nuces, nisi paucas: & eas quassas, ac putres. *Sci.* Ludamus putaminibus nucum. *Tul.* Quid mihi ea proderunt, etiamsi lucrer viginti, nullus est intus nucleus, quem edam. *Sci.* Ego vero, dum ludo,
Bj non.

non comedo, si quid volo comedere, matrem adeo. Ista nucum putamina sunt apta ad extruendas fornicis ædiculas. *Len.* Ludamus par impar aciculis. *Tul.* Adfer potius talos. *Sci.* Adfer, Lentule. *Len.* Ecce vobis tali. *Tul.* Quam sunt pulverulenti, & immundi, nec satis purgati à carne, & politi. *Iac.* Pro primatu ludendi i. *Tul.* Ego sum primus, quid ludimus? *Sci.* Adstrigmenta. *Len.* Ego nolo mea perdere; nam domi cæderet à pædagogo. *Tul.* Quid vis ergo perdere, si vinceris? *Lent.* Talitra. 2. *Mat.* Quæ est ista humi abiecto? deteritis vestes omnes, & calceos, tum loco immundissimo; quin verritis prius pavementum, & sedetis? adfer scopas. *Tul.* Quæ erit igitur sponsio? *Sci.* Aciculæ in singula puncta. *Tul.* Immo binæ. *Lent.* Ego non habeo aciculas: deponam, si vultis, pedunculos ceratorum pro aciculis. *Tul.* Apage, ludamus ego, & tu Scipio. *Sci.* Ego ausim fortè meas aciculas credere. *Tul.* Da mihi talos in manum, ut iaciam primus: en vici sponsionem. *Sci.* Minime

nime vero, nam non ludebas serio.
Tul. Quis unquam ludit serio? ceu
 dicas album nigrum. *Sci.* Cavilla-
 re quantum voles, non auferes mo-
 do aciculas. *Tul.* Age, remitto tibi
 hanc manum, ludamus iam pro præ-
 mio: adsit dextera fors. *Sci.* Victus
 es. *Tul.* Auferto. *Len.* Cedo talos.
Tul. In hunc iactum omnia. *Len.* Non
 recuso. *Puel.* Ad cœnam pueri, nun-
 quam ne facturi estis ludendi finem?
Tul. Nunc incipimus, ista iam de fine
 loquitur. *Cor.* Ludi huius iam tædet: lu-

damus calculis & dif-
 coloribus. *Tul.* Pin-
 ge tu nobis orbes in ^o
 hoc latere carbone,
 aut gypso. *Sci.* Ego
 malo cœnare, quam
 ludere: & discedo,
 aciculis meis omnibus exutus frau-
 de vestra. *Tul.* Memineris te heri Ce-
 thegum spoliasse.

Nullus ubique potest felici ludere destra. 4
Co. Affert, quæto, folia lusoria, quæ
 invenies sub abaco ad sinistram. *Sci.*
 Alias id quidem, nunc non vacat; nam,
 si diutius morer, timeo ne pædago-
 B6
 gus

gus meus iratus incoenam me mittat cubitum. Tu, Corneliola, habe nobis parata folia istæc in crastinum sub horam vesperam. *Cot.* Si licebit nobis per matrem, satius esset nunc ludere, dum finimur. *Sci.* Satius est nunc cœnare, dum accersimur. *Pu.* Et mihi nihil datis, quæ vos spectavi? *Cor.* Daremus, si iudicasses: da tu nobis potius, quæ nostris lusionibus te delectasti. *Pue.* Heus pueri, quando estis venturi? Cœna est semicomesa: prope est, ut sublatis carnibus, apponamus caseum, & poma.

1 Pro primatu ludendi, quis ludet primus. 2 Talitrum, est percussio, quæ unguæ fronti puerorum infringitur. 3 Calculi sunt duodeni, albi, & nigri. 4. Vir. Epig.

REFECTIO SCHOLASTICA.

Nepotulus , Piso , Magister , Architricti-
nus , Lania , Florus , Antrax ,
Hypodidasculus.

Vivitisne hic laute? *Pi.* Quid istuc verbi est , an lavamur? quotidie manus , ac faciem , & quidem crebro : mundities enim corporis , & sanitati , & ingenio confert. *Nep.* Non id quæro : sed an edatis , & bibatis ex animi vestri sententia? *Pi.* Nos non edimus ex animi sententia , sed ex palati sententia. *Ne.* Dico , an ut vultis. *Pi.* Maxime , nempe cum fame : & , qui vult , edit ; qui non vult , abstinet. *Nep.* Surgitis à mensa famelici? *Pi.* Non omnino saturi : nec expedit : belluarum est enim expleri , non hominum. Regem i quendam sapientissimum narrant , nunquam sine appetitu accubuisse : nunquam surrexisse saturum. *Nep.* Quid editis? *Pi.* Quæ habemus. *Nep.* Putabam vos esse , quæ non habebat

batis. Sed , quæ sunt ista tandem,
quæ habetis ? *Pi.* Molestum percunc-
torem : quæ dantur. *Nep.* At , quæ
dantur ? *Pi.* Ientamur de mane ses-
quihora postea quam surreximus.
Nep. Quando surgitis ? *Pi.* Fere cum
Sole , qui est dux Musarum ; &
Aurora gratissima Musis. Silatum 2
nostrum est frustum panis autopy-
ri 3 : & paullum butyri , aut fruc-
tum aliquid , quales anni tempus
suppeditat. Prandium, elus coctinum,
vel pultes in pultariis , & aliquid pul-
mentarii carniū , rapæ modo , mo-
do brassicæ , amidum , similago, ori-
za : tum diebus pisculentis lac fero-
sum in gabatis 4 ; è quo fit butyrum
expressum , iniectis aliquot turundis
5 panis : piscis recens aliquis , si sit
in foro piscario pretii tolerabilis : sin
secus, salsamentum probe maceratum :
hinc pisa, aut cicera, aut lentes, aut fa-
bæ , aut lupini. *Nep.* Quantum cui-
que ex his ? *Pi.* Panis quantum ave-
mus , obsoniorum quantum est
satis , non ad explendum , sed ad
alendum. Amplissimas epulas alibi
quæritur , non in schola , ubi ad vir-

tutem formantur animi. *Nep.* Quid bibitis? *Pi.* Alii frigidam, & liquidam, alii cervisiam tenuem, pauci, & raro vinum, & bene dilutum. Merenda est, seu (si id mavis) antecœnium, aliquid panis, & amygdalarum, seu avellandarum, ficorum aridorum, uvarum passerarum, aut, si sit æstas, pyrorum, aut malorum, ceraforum, aut prunorum; cum vero animi gratia rus proficiscimur, tum edimus lac, vel liquidum, vel coactum, caseum recentem, cremorem, lupinos lixivio maceratos, pampinos, & alia, quæ villa suggerit. Cœnæ caput est, acetarium concisum, sale adpersum, irroratum oleo olivarum ex gutto, aceto etiam infuso. *Nep.* Quid? oleo nucum, aut raparum? *Pi.* Apagerem insuavem, & insalubrem: tum in lata paropside aulicoctia 6 vervecina, iussulenta 7 cum prunis passis, aut radiculis, aut herbulis, quæ sint pro intrito: interdum tucetum 8, saporis scitissimi. *Nep.* Quo condimento? *Pi.* Fame, omnium optimo, & sapidissimo: hinc cer-

certis diebus hebdomadis aliquid
 assi, potissimum vitulinæ, hædinæ,
 interdum in vere, pro secunda men-
 sa raphani perpusillum, & casei
 non putris, nec veteris, sed re-
 centis, qui est quam vetus alibi-
 lior: pyra, & mala persica, cy-
 donia. Diebus quos carne fas non
 est vesci, habemus pro carnibus
 ova assa, aut frixa, aut elixa, sin-
 gula per se, aut in libum com-
 mista in sartagine, aceto, aut om-
 phacio, non tam infuso, quam
 instillato: paullulum interdum pis-
 cium: & caseo succedunt nuges.
Nep. Quantum cuique? *Pis.* Bina
 ova singulis, & binæ nuges. *Nep.*
 Quid? à cœna numquamne co-
 messamini? *Pis.* Sæpius. *Nep.* Quid,
 quæso? nam id est suavissimum.
Pis. Convivium Syri apud Teren-
 tium 9; aut aliquod aliud ex illis
 lautissimis Athenæi, aut similibus,
 quorum meminerunt historiæ.
 Utrum censes nos porcos esse, an
 homines? qui ventriculi, quæ va-
 letudo sufficeret, post quaternas re-
 fectiones comessari: heus tu, scho-
 la

la hæc est , non saginarium : dicunt etiam nihil esse perniciosius valetudini , quam bibere , cum statim sis iturus cubitum. *Nep.* Licetne cœnæ vestræ interesse ? *Pis.* Facile , modo venia petita à præceptore , quam scio illum daturum non gravate : nam solet alioqui prævæ esse educationis ingerere te convivio , magistro infcio : & , qui te adduceret , nihil aliud , quam probum , & pudorem contraheret apud condiscipulos : mane paullisper. Magister , licebit , ne cum bona tua venia , puerum quendam mihi notum adhibere nostræ cœnæ ? *Pra.* Maximè non erit molestus. *Pis.* Habeo gratiam. Hic , quem vides gestantem mantile pro focali , est architriclinus huius hebdomadæ : nam hebdomadarios habemus hic architriclinos , ut Reges. *Ar.* Lammia , quæta est hora ? *La.* Horas non audiavi à tertia , intentus compositioni epistolæ. Florus melius id norit , qui toto hoc pro meridiano tempore librum non vidit , neque chartam. *Flo.* Amicum testimonium,

nium, & apud magistrum iratum
valde utile. Sed qui potuisti tu id
animadvertere, immerfus (ut ais)
compositioni epistolari? planè ma-
levolentia te coegit mentiri. Gau-
deō profecto, inimicum meum pro
mendaci haberi. Si quid me post
hac voluerit calumniari, carebit fi-
de. *Are.* Non potero aliunde cog-
noscere de hora? Anthrax trans-
curre ad Divi Petri ædes, & inspice
horas. *An.* Index signat iam sex-
tam. *Ar.* Sextam verò? Eia pueri
agite, eia confurgite, abiicite li-
bros, vel quo cervi cornua, pa-
rate mensas, insternite, apponi-
te sedilia mantilia, orbes, qua-
dras, panem: dicto citius vo-
late, nec tarditati nostræ institutor
succenseat. Prome tu cervisiam, tu
hauri aquam de cisterna, appone
scyphos, quid istuc rei est, tam
obnubilatos adfers? refer in culi-
nam, ut famula eos fricer, &
extergat probè, quo sint nitidi, &
fulgentes. *Pi.* Numquam tu hoc
perfeceris, quamdiu simiam hanc
habebimus ministram culinariam,
num-

numquam audet fortiter confricare, quæ mundat ita timet suis digitis: nec abluir, nisi semel, & tepida. *Ar.* Quin admones de eo præceptorem? *Pis.* Satius est quæri apud famulam atriensem, nam in eius manu est mutare famulas culinarias. Sed eccum præceptorem: tu ipse perluir hos calices, frica foliis fici, vel urticis, arena, aqua, ne quid hodie habeat magister iure reprehendendum. *Mag.* Sunt parata omnia? Est aliquid, quod nos remoretur? *Arc.* Nihil omnino. *Mag.* Ne postea facturi simus intervalla magna intermissus. *Ar.* Missus verò? *Missum* potius dixeris, & eum exiguum. *Mag.* Quid tu mussitas? *Arc.* Dico, ut assideas, esse tempus, & propemodum corrumpi cœnam. *Mag.* Puer abluite omnes manus, & os. Vah, quod mantile? qui hic se extergunt ubi mundantur? Curre, adfer aliud purius. Sedeamus more solito: est is puer convivæ noster? *Pi.* Est here. *Mag.* Cuias est? *Pi.* Flander. *Mag.* Ex qua

qua urbe illius provinciae? *Pi.* Burgenfis. *Mag.* Recipe illum supra te. Expediat quisque cultellum suum, & purget quisque suum panem, si quid hæret vel cineris, vel carbonum in crusta: facret mensam, cuius est munus hac hebdomada. *Fl.* Pasce animos nostros Christe charitate tua, quæ benignitate tua alis vitas omnium animantium: sancta sint Domine, hæc tua munera nobis sumentibus, ut tu, qui ea largiris, sanctus es. Amen. *Ma.* Sedete quantum licet laxè, ne comprimatis mutuo, quandoquidem est satis loci. Et tu habes cultellum Burgenfis? *Pi.* Prodigium, Flander sine cultello: & quidem Burgenfis, ubi cuduntur optimi. *Nep.* Mihi verò cultello nihil est opus, dentibus frangam mordendo, vel digitis buccellatim comminuam. *Hl.* Ferunt illud de morsibus tum gingivis, tum candori dentium esse perutile. *Mag.* Ubi fecisti Latinae linguae tirocinium? nam non videris mihi prave institutus. *Nep.* Brugis, sub Ioanne Theodoro Nervio.

vio. Mag. Viro diligenti, docto,
probo. Brugæ elegantissimæ: nisi
quod pereunt in dies vitio plebis
profusissimæ, dolendum est: quam
pridem illinc venisti? *Nep.* Nu-
dius sextus. *Mag.* Quam nuper cœ-
pisti studere? *Nep.* Ab hinc annos
tres. *Mag.* Non potest te profec-
tus pænitere. *Nep.* Merito, nam &
habui magistrum non pænitendum.
Mag. Sed, quid agit Vives nos-
ter? *Nep.* Dicunt eum agere athle-
tam, non tamen athleticè. *Mag.*
Quid istuc rei est? *Nep.* Quia luc-
tatur semper, sed parum fortiter.
Mag. Cum quo? *Nep.* Cum suo
morbo articulari. *Mag.* O luctato-
rem dolosum, qui primum om-
nium invadit pedes. *Hy.* Immo
lictorem sævum, qui totum cor-
pus constringit. Sed, tu quid agis?
quid cessas? videris huc specta-
tum venisse, non cœnatum. Nemo
vestrum attingat pileum inter cœ-
nandum, ne quis capillus involet
in patinas: cur non tractatis hos-
pitem comiter? *Hy.* Nepotule, præ-
bibo tibi. *Nep.* Præceptor, excipio

ani-